

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie oskarżonych **D.C. i S.S.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 14 października 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosków oskarżonych o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. sędziego Sądu Najwyższego Igora Zgolińskiego
na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

p o s t a n o w i ł

**pozostawić bez rozpoznania wnioski oskarżonych o
wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Igora Zgolińskiego od
udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I KS 16/24.**

UZASADNIENIE

Oskarżeni D.C. i S.S. w odrębnych wnioskach – obydwie pisma datowane na dzień 28 sierpnia 2024 r. – zażądali wyłączenia SSN Igora Zgolińskiego od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt I KS 16/24, a zatem rozpoznania skargi obrońcy ww. oskarżonych na wyrok sądu odwoławczego, tj. wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 27 grudnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 818/23.

W przedmiotowych wnioskach oskarżeni podali, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. domagają się wyłączenia od udziału w sprawie SSN Igora Zgolińskiego. W

treściowo identycznych uzasadnieniach podnieśli, że SSN Igor Zgoliński, do którego referatu wpłynęła przedmiotowa sprawa, powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W ocenie wnioskodawców, organ ten *„nie jest tożsamy z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności art. 187 ust. 1 Konstytucji RP”*. Wobec tego oskarżeni wywiedli, że udział tego organu w procedurze powoływania sędziów jest *„źródłem zasadniczych wątpliwości”* co do niezawisłości i bezstronności osób powołanych na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w tym kształcie. Prezentując pogląd o niekonstytucyjności wymienionego organu, oskarżeni uznali jednocześnie, że powołanie sędziego Igora Zgolińskiego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego pozbawione było skutków prawnych, zatem w rozpoznawaniu ich sprawy udział brałaby *„osoba nieuprawniona do orzekania bądź podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.”*. W uzasadnieniu złożonych wniosków ich autorzy odwołali się m.in. do orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wnioski należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem są one niedopuszczalne z mocy ustawy.

Analiza przedmiotowych wniosków wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności SSN Igora Zgolińskiego, a także stanowisko podważające prawidłowość jego powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – mają swoje źródło w rekomendacji dokonanej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem – w ocenie wnioskodawców – w wadliwej procedurze nominacyjnej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności.

Wnioski te – jak wprost wskazano w ich *petitum* – złożone zostały w trybie art. 41 § 1 k.p.k., który to przepis stanowi, że: „*sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie*”. Przedstawione przez oskarżonych wątpliwości co do bezstronności SSN Igora Zgolińskiego w sprawie o sygn. akt I KS 16/24, wywiedzione zostały zatem z okoliczności towarzyszących jego powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – i wyłącznie na tej kwestii skoncentrowano motywację rzeczonych wniosków.

Badając tak zeprezentowaną argumentację wniosków o wyłączenie sędziego, przy ich ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: „*Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności*”. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu niezawisłości i bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności

towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołał się wnioskodawca – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu niezawisłości i bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto, przewidziany tryb tzw. testu niezawisłości i bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu – co do zasady – w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem – jak wskazano powyżej – przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. Oznacza to, że decyzja o wyłączeniu sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie może przyjmować za podstawę faktyczną okoliczności, iż dany sędzia został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa działającej i ukształtowanej na podstawie obecnie obowiązujących przepisów – a takim też argumentem posłużyli się obydwaj oskarżeni w złożonych wnioskach. Trafnie podniesiono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że jakiegokolwiek działanie (w tym realizowane poprzez orzekanie) kwestionujące ostateczność wyroków Trybunału Konstytucyjnego stanowi oczywiste naruszenie art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, będącej zgodnie z jej art. 8 ust. 1, najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP), dlatego podejmowanie jakichkolwiek działań oczywiście sprzecznych z ustawą zasadniczą jest niedopuszczalne, i to niezależnie od deklarowanych powodów odstępowania od reguł konstytucyjnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2024 r., IV KK 142/24, LEX nr 3714786).

Skoro więc wnioski o wyłączenie SSN Igora Zgolińskiego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. zostały oparte wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do jego powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to uznać należy, że wnioski te są niedopuszczalne z mocy ustawy.

Wnioskodawcy nie skorzystali z trybu przewidzianego w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, o czym świadczy treść przedmiotowych wniosków, w

których nie odwołali się do tej podstawy prawnej, jak też nie wskazali na okoliczności korespondujące z przesłankami określonymi w tym przepisie (przy czym obowiązkowe jest w tej kwestii zastępowanie stron przez adwokatów lub radców prawnych, o czym oskarżeni zostali pouczeni). Rezygnacja z testu niezawisłości i bezstronności nie może jednak uzasadniać opcjonalnej dopuszczalności badania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w kontekście okoliczności jego powołania, a to wobec wprowadzenia przez ustawodawcę szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym. Aktywność oskarżonych w niniejszej sprawie zmierzała zatem do obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją powyższego wyводу jest niedopuszczalność rozpoznania wniosków o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Rozpoznanie takich wniosków w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji rzeczzonego testu, a także rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (m.in. możliwości zaskarżenia).

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłącznie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłącznie sędziego z przyczyn podanych powyżej, w odniesieniu do wniosku o wyłączenie SSN Igora Zgołińskiego, należy postąpić podobnie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.

WB.

[ms]